

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egybeült pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetés félével a pontosan és jutányosan közöltek.

Teljes számú példányokkal még szolgálhat a szerkesztőség.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország; Kinevezések; megítéltetés- és előléptetések. Örök váltás II; észrevételek a P. H. 612d. számában foglalt nézetekre; a dunatiszai asztorna és Balla ur; hivatalos jelentés Szepesmegyéből; budapesti jótékony nőegyletek; gyermekkórház; árvizpusztítás Forró vidékén; Csanád és Békéscsaba közgyűlései; korteskedés Vasban; zágrábi tisztújítás; budapesti napló.

Spanyolország (Polgárrendülés Cataloniában; a királynő tervezett utazása elmarad; Izabella férjhezmenetele felől szál-longó hírek.)

Franciaország (Bonaparte v. montforti hg. kérelme megtagadták; az orléansi hg. lovagszobra; Abdelkader újabb készlétei.)

Anglia (Fölbomlott rend Irlandban; kormányrészlői intézkedések; törvényczikkek; Brougham és a Times.)

Értesítő.

Magyar- és Erdélyország.

Ö. cs. 's ap. kir. fels. Cs. ergh. ö. Lőrincz es. kir. statustanácsi tisztel. valóságos; Jászay Pál udv. fogalmazót a magy. kir. udv. kancellária számszelelti udvari titkonnakává; Szathmáry József (tisztántuli kerületi tábla számszelelti ülnökét ugyanott valóságos ülnökké kinevezni. Barra Imre erdélyi Kolozsmegye rendes orvosát és Gajzagó Lukács Szamosújvár város és vára physicusát szalagról függő polgári kisebb aranyérempenzzel méltóztatott legkegy. díszesíteni.

Az erdélyi m. kir. udv. kancellária R. en. n. József udv. irnok nyugalmaztatása következtében Bod udv. járulnokot udv. irnokká, Vajda Endre díjnokot pedig udv. járulnokká; végre Jankó Imre gyakornokot díjnokká nevezte ki.

Örök váltás II.

Robot. Első közleményemben e' kérdést tevém fel: való é, hogy a' robot és dézma hazánk mezei gazdaságát, az általános földmívelést régi hibáiból kimenekedni nem hagyja? Ez alkalommal e' kérdésre röviden felelhetnék: való! de az egyszerű állítás támokok hiányában semmi, vagy csak kevés hitelességre számíthat. Ez okból először is ama hatást vázoló, melyet a' robot gyakorol hazai gazdaságunkra.

Mindenütt — legyen az az élet bármi elvont szakmája — hol erő és idő megkivántató arány- és mennyiségben használtatnak, siker előbb és könnyebben aratható, mint, a' hol e' két fő tényező aránytalanul 's következetes számítás nélkül alkalmaztatik. Ha valahol, bizonyosan mezei gazdaság vezetésénél van e' két tényező helyes használatára legfőbb szükség; hol a' szükséges erő maga idejében használva — hacsak az ég haragja hiusítólóg nem lép közbe — nyereséges hasznót biztosít, holott azok összeszevarása 's vagy egyik, vagy másik aránytalan alkalmazása vagy éppen elhanyagolásának legbiztosabb következtése: veszteség vagy gazdasági rövidség. Ezen axiómát lassuk közelebből, vagy is vigyük az elméletet gyakorlat mezejére.

Tehetősebb földbirtokosink mezei gazdaságuk kezelésében a' fenálló urbéri rendszerrel fogva majd különválva minden haladó nemzetek e' téren irányától — saját modort követnek, nem tekintve t. i. az erőtetett robotmunka felszínességét — kizárólag ezt használják 's csak a' pusztákon, hol a' néphijány a' hűbéri törvénynek ebbeli kedvezését nem élveztet-heti, jó a' pénzes napszám, béres munka, vagy haszonbér alkalmazásba. Ez utóbbiak nem levén tárgyam v. feladatam, csak az elsőt akarom taglalni. Bekövetkeztén a' nagyobb munka ideje: szántás-ve-tés, kaszálás, aratás, 'stb. az uradalom tisztjei ez iránt kiadják az alajok rendeltéknek parancsait; két, néha három, négy hajdú is eljárja már két nappal előbb a' robotos helységeket házról házra, kijelölve a' munkára hivatottakat a' munka nemét 's a' hely színét; e' napon az illető hajdúk vagy gazdák jó korán megjelennek, 's várják a' munkásokat; virad, törvény szerint napkeletkor már kezdetnie kellene a' robotmunkának 's látszik is a' huzodás a' helység tájáról; jön a' robotos szép lassan, hullongva egyenként; elhallgatom a' készüléteket, miket munka előtt szertartásos ösiszokásszerint tesz: az ásitózt, melylyel a' nap lassúságát kíséri, a' gyakori pihenést, mire embernek, marhának az unalmas robotban annyira van valódi vagy színleges szüksége; munkaeszközök többszörös elromlását, 's legottani — mi azon-

ban jó ideig tart — kiigazítását 'stb; — mind ezt nem emlitem, mert igen világosak, egyedül a' munkára kivánom az illetők figyelmét fordítani, mely ha szántás volt; az ekének szándékos könnyen 's felszínen hordozása miatt, az inkább karczolásnak, a' gyom 's gyökerek rendetlen felszaggatásának, mint valódi szántásnak nevezhető; ha vetés volt: — benne a' paraszt ingyen napszám lerovását látván csak, 's miveltsege hiánya miatt nem is lelkesítettvén emberibb gondolatlól, mely őt másnak megkárosításától óhatná — a' vetés közbeni szabályszerű lépésekre legkevésbé sem ügyel, hanem a' markába csak félig meddig szorított magvat szórja, a' mint jön; innét az úri vetéseken ama sűrűn tapasztalható egyenetlenségek 's vetésszórások, melyeknek nem mindig a' föld kövérsége vagy silánysága oka. Mi által az aratás jövedelme több mint tizedrészen csökkentetik. Így van ez a' többi munkafajnál is: a' parasztnak robotbani kaszálását már távulról kivehetni, mert a' derékban lenyesett vagy inkább horzsolva koszpított fű, a' gazdag rétegi gyérrendek ezeket szemlélnék lehetetlen hogy szemébe ne ötljenek.

Tegyük fel, hogy illy robot-munkában 100 ember vett részt, vajjon a' melléjük állított vigyázó legjobb akarata mellett is megfelelhet e' kötelességének, főleg ha a' táblák közbeneső természetes vagy mesterséges akadályoknál fogva egymástól elszakadottak? én nem-mel felelek; mert bizonyos földnek vetés alá teljes elkészítésére a' dunántuli körületben elég két béres szántás, míg ugyanazon földnek hasonló elkészítésére háromszori robot-karczolás kivántatik meg. Kérem itt: vajjon e' mezőn az erő és idő kellő arányban használtatott é? Gyakran megtörténik, hogy nagy munka idejében bizonyos mezei foglalkozást bizonyos embermennyiség szorgalmas dolgozás után elvégezhetett volna; de mivel ugyanazon célra ingyen robot használtatott, mely ősi szokás vagy természetnél fogva hanyagabb és lassabb, azt a' napalkonyat félbenszakítja; 's másnap — midőn folytatása szinte halaszthatlanná vált, az ég megereszkedett szilipjei lehetlenné teszik azt példálúszenatakarásnál. Illyenkor kár nemcsak a' megromlott gazdasági cikkben sok van, hanem a' rá pazarolt erő és időben is.

Bármennyire haladjunk is e' téren, a' robotmunka-kezelésnél gazdasági előnyre általános szempontból nem jutunk, ajánlasi oka egyedül az, hogy pénzbe nem kerül, míg a' pénzes napszám gyakran a' jövedelem meglehető részét emészti föl; egyébiránt ha ezen jó urak szinte jó számítók is 's a' fogadott napszámokhoz fizetett vagy inkább fizethetendő pénzösszevetik azon rövidség vagy kárral, mit a' robotmunka eredményez, alig hiszem, hogy ezt tovább is ingyen napszámunk tekintenék.

Hogy a' jobbágy ura földének munkálása közben illy hanyag, tán e' hibáját saját telke lelkiismeretes munkálásában pótolva helyre üti a' hazai földmívelésen ottan ejtett sebet? Fájdalom! itt is tagadólóg kell válaszolnom; jobbágytelkeink vizsgálatából azonnal kitünik a' szomorú viszony, mely a' föld és urbéres kezelője közt áll. E' jobbágynek ki van jelölve bizonyos földmennyiség, de csak használat végett, míg az ahoz tapadt tulajdonjog a' földesur sajátja marad; e' telket, ha a' jobbágy hívebben, szorgalmasabban miveli, igaz, hogy több hasznót, nyereséget húz belőle, de aránylag többet adozik is; így a' learatandó keresztek vagy kalangyák öregbülésével, vagy a' leszűrt szőlőlé szaporodásával: öregbül és szaporodik a' kiszolgáltatandó kilenced és tized is; a' telek kellő miveltetésére megszaportított vonómarhakkal növekszik az országos adórovát is; ekkép minden uton az ipart látván körében adóztatni, mi csuda, ha azt csak épen azért szántja és veti, mert apja, nagyapja is ezt tevte; vagy — hogy családostul éhen ne vesszen el a' dög gazdag országban. Nem levén tehát tulajdonosa földének, de haszonbérője sem, ne csudáljuk, hogy nemesítés körül minden haszonhajtóbb fáradozástól kímélgetimagát 's gyakran az illyen földek pusztán a' természetre hagyatvák — az egy-

szeri szántást és gondatlan vetést kivéve, mit gépszerűleg végez jobbadán.

A' 16 millió 825,013 hold szántóföld tehát, mennyi t. i. országunkban nemesi és jobbágy birtoklás és haszonvétel alatt van, — a' robotkáros hatását közvetlen érezi, mit a' 90 millió pozsonyi mérő évi termésgabona eléggé sínyli; minthogy a' sokkal kisebb Lombardia majd hasonló mennyiségű produktióval dicsekszik évenként.

Hátha szemünket a' végtelen homok-sivatagokra, mocsáros lapályokra 's laktalan pusztákra fordítjuk, nem vesszük észre a' hűbéri rendszernek vas-sulyát, mely a' gazdasági haladást e' téren mind eddig lehetlenné? Avagy nem meglepő é Tolnamegyében Földvár ama' környéke, mely még 1786 előtt, 's kissé ezután is nemkülönbön sivataghomok volt, mint Vácztól Szabadkáiig, vagy Debreczentől N. Kállóig, ekkor azonban földesura a' magyar egyetem a' lakosoknak illő feltételek mellett — de örök tulajdonjoggal kiosztatá 's most, mint minden tekintetben nagy hasznu erdő a' tulajdonosok szükségét közvetlen, a' hazai földeszet, mezőgazdaság és status-vagyon kelleit pedig közvetve segíti. Milly szomorító ellenkezőleg 's a' honfi kebelre mi leverőleg ható Pest, Bács, Fejér, Somogy, Veszprém, Komárom 's más megyékben látni többszörös határt, melyek ezelőtt félszázaddal kövér buzát termő fekete homokból állván, százezreknek nyújtottak minden napi falatot 's jelenleg száraz, zsír-nélküli szélhordta homokká változtak! Illyen homok borítja Bakonyország felső részén fekvő helységek határait, különösen Bánhida, Kecséd, Kisbér, Aszár, B. Szobathely, Nyék, Teleki, Bársonyos, Réde, Gyirót, Sz. László 'stb. határait, melyek részint áldozatai már a' futóhomoknak, részint fenyegettetik a' még fennmaradt haszonhajtó rész is Hasonló veszélyfenyegeti mezei gazdaságunkat a' hegyes völgyes vidékeken, hol egész táblák és nyomások víz-szaggatások és árkok által — mellettök pedig a' legszebb völgyek és rétek a' lefolyó iszap és sank által rongáltatnak meg, illyenek Réde és Sz. Király helységeik, hol 60 egész teleknek majd fele így enyészett el!

Ezen bajak egyszerű okát főleg az urbéri viszonyban leljük, mert a' paraszt földjét mind eddig sajátjának nem tekintheti, annak — mint emlitem — sem tulajdonosa, sem haszonbérője, hanem ugyszólván kényszerített kezelője azon hozzáadással: ha-hogy nagyobb ipart fordít reá 's ez által többet termeszt, nagyobb a' kezelési adózás is, t. i. több a' dézma, tized, adó'sat. — A' futóhomok és víz-szaggatások meggátlása nagy erőt kívánnak, de nem akkorát, hogy egy helység lakosi összesített erővel arra elégtelenek lennének; öök igen is — ha ehez még urasági segély is járulna, bizonyosan elhárítják ama bajokat; de ezt tenni hiányzik az ösztön, hiányzik a' bizonyos jutalom; 's hogy kenyértermő földje romlásán nem esik kétségbe, főleg annak tulajdonítható, mert benne nem tulajdonát veszti. A' földesur sem iparkodik az említett földmively elharapozásának meggátolására mesterséges intézkedéseket tenni, mert a' bonnyolult urbéri viszonyok miatt illyenmü földjeinek ura is, nem is, 's e' szerint költségeit inkább oda fekteti, hol a' kezelés közvetlenül övé, hol a' haszon minden osztozás nélkül egyenesen csürébe szállittatik. Az urbéri földeknek, e' szerint mintegy 13,377,045 holdnak valódi, egyenes tulajdonosa nincs, mikép kívánhatjuk tehát, hogy mezei gazdaságunk haladjon, hogy más — szerencsésebb körülmények közti nemzetekkel versenylépést tarthassunk?

Emlékezzünk itt még a' javításokra 's az újításokra, melyeket a' naponként fejlődő m. gazdaság a' földészet körül kívánatosá tesz, nem lehet az urbéri munkát legrogzottabb akarat mellett is pártolni, mert ez illy javítások alkalmazását gátolja, részint mert ekkép a' napszám fölöslegessé válnék egész mennyiségében, részint mert a' pénzhijány, mely a' robot megváltásával lenne pótolva, nem engedí azok létrehozhatását, — részint mert az urbéri bizonytalanság 's annak kezeltetése körül járó nehézségek a' leg-

tüzesebb gazdákat is lassanként jó szándékukban csüggesztik.

A' czélszerű földmívelés még illő arányú népességet is kíván; alkalmazhatni é ezt hazánkra? hol általában 1 □ mérföldre csak 2128 ember esik, míg a' kisebb fontosságú Csehországban szintannyi terre 3399, Morvában 3145 s Ausztriában 2586 lélek jut — a' kérdés maga mutatja; elég munkás kéz hiányában pedig jutalmazó mezői gazdaságot folytatni nagy feladat. Kisértsék csak meg önk nagy birtokok! csupa jó kedvből — ama' 157 ezer izraelita s kivált a' 43,787 cigány közt, kik hazánkban dologtalanul jobbadán szerte kalandoznak a' hűbéri rendszer mellőzésével szabad egyezés mellett a' vagy mit sem jövedelmező téreket tulajdonkép kiosztani; s hogy a' fogant még helyesb legyen, nem ártana, ha még 45000 moldvai elsanart rokonink is részéssítetnének e' kegyben; s e' tett után várjanak önk egy évtizedet, s azután látogassák meg eddigi kopár téreiket, hiszem: hogy a' szá n o m b a n o m csak a' hanyag multra emelkedik vádként s h o p p a l üdvözlő a' jelent. Vannak most is helységek, melyekben főlősleges a' népesség; vannak ismét, hol azok száma a' földterület nagyságával fordított arányban áll; így Vas megyében 1 □ mföldre 3188 ember esik; Vasban 3128, Győrben 3131 stb. — míg a' termékeny Aradban csak 1306, Szabolcsban 1190 és a' nagy noha hegyes Máramarosban 678. Így vagyunk a' falukkal is. Vas megyében 96¹/₁₀ □ mf. 612 falu, Zalában 100 □ mföl. 541, holott a' 200 □ mföldes Biharban csak 460, a' 29¹/₁₀ □ mf. nagyságu Csanádban 7, s a' 63 □ mföldü Csongrádban 6 falu olvastatik! Hazánk népessége tehát semmi jó arányban sincsen, mely a' hazai földmívelést minden vidékein egykori szerencsés fölvirágzással kecsegtethetné; e' bajon egyébiránt gyarmatosítások által is lehetne segíteni. Ismerék helységeket, melyek lakóji szívesen költöznének a' kövér alföld síkjaira, de nem hűbéri letelepüléssel; mert hogy megszokott habár nyomorú ősi fészkekből kimozduljon, ezt csak sorsa javításával hajlandó tenni.

Az urbéri rendszer tehát a' hazai földmívelést régi hibáiból kibontakozni s nyereségesb haladásnak indulni nem engedi először a' robot által; másodsor gátfalat emel annak kifejlésében az urbéri második rovata t. i. a' d é z m a, miről jövő számaink egyikében. Királyi.

XX (Észrevételek a' P. Hirlap t. szerkesztőjének 512 számába foglalt néhány nézetre.) Már a' mult országgyűlési, vasut-feletti viták alkalmakor a' Budapesti Híradóban szokott jegyünk alatt *) több ugyanazon tárgyra vonatkozó cikket közlöttünk, minthogy kötelességünknek tartottuk az akkor annyira kedvelt kamatbiztosítási rendszer ellen nyilatkozunk, — ennél fogva megmutatni törekvünk, hogy e' rendszer, különösen azon feltételek tekintetbe vételével, melyek országunknak több oldalról ajánlottak, a' legkárosabb finansziális expediensnek tartandó, mely e' fölött még a' fővonalnak monopolisticai kezeléséhez kapcsolatos számos bajos következtetés von magután, miket különösképpen, mint hisszük, megfoghatólag s átszemléltetve előadtunk, mire, hogy az ismétléseket mellőzhessük, a' t. olvasót utasítani bátorodunk. — Többféle tapasztalások bebizonyíták ezóta is hogy amaz ellenvetés, mintha a' status csak nagyobb áldozatokkal eszközölhetné illyféle országos vállalatok létesítését, ha azok statusköltségen végbe vitetnek — legalább a' vasutakra nézve alaptalan, minthogy épen ellenkező bizonyult be! — De ugyan mi okból nem építhetné a' status e' közlekedési eszközöket szintazon takarékosággal, mint a' magánytársaságok? Nem oszthatják é ki az egyes országos igazgatóságok szintugy mint privát vállalkozók a' különféle osztályzatú építési munkák részleteit nyilvános árcsökentési uton más alrendű vállalkozóknak? s vajjon nem szintazon uton és módon eszközölthetnék a' több nemű anyagok megszerzése is? stb. Valóban nem könnyű átlátni, milly okon alapulva nyerhetett ez állítás csak némi érvényességet is! — De ha ezen észrevételek fontosságát általánosan elismertetik is — még is mindig azon

*) A' P. Hirlapban nem rég ugyanezen XX jegy alatt a' büntető törvényről szóló cikkre akadunk; mivel pedig magunknál is ugyanezen tárgyról több értekezés áll készen †) annál szükségesnek tartjuk kijelenteni, hogy mi amannak szerzője nem vagyunk, és azért jövőben megkülönböztetésül illy módosított jeggyel XX jelendünk. †) Melyeketa' számos csalessze helyreigazítása végett közlésül szíves bizodalommal kikér s elvára a' szerk.

kérdés gördítettik: vajjon kire bizhatók illy specialis tervek létesítését, s vajjon képesek leszünk é a' szükséges specialis igazgatóságokat megszerezni? — Azonban ha egyes részvény-társaságok egyesülők alkalmakor megválaszthatják az egész igazgatóság személyzetét s meghatározhatják az ügykezelési rendszert is, — miben, intra parentheses legyenmondva, nem mindig legnagyobb ovatossággal járnak el — úgy alig szabad az országunk hasonló képességét vonni kétségbe, hogy t. i. magány-társaságok nyoma szerinti eljárással sikerülhetend.

A' Pesti Hirlap mostani érdemes szerkesztője, ki szinte a' statusköltségeni építés mellett 512 számában nyilatkozott, 512 számában még is illy nemű aggodalmak miatt az egyes vállalkozó társaságokat elkerülhetlenül szükséges expedienseknek tekinti, miután idézett lapjában igyszól: „s mi kiknek rendes finansziánk de adóéskölcsön kezelésére még csak jól rendezett adminisztrációnk sincs — nem vagyunk é kénytelenek magányvállalkozóktól! — s mi több, külföldi vállalkozóktól várni országunk investícióját? Ez állapot rendkívül devalválja nagyszerű terveinket.“ Remélljük pedig, hogy ha a' P. Hirlap t. vezére az általa említett nehézségeket közelebbről tekintendi — át fogja látni, hogy ezen hiánya pótolható s pótlandó is, minthogy saját nézeti szerint az adó-kérdés feloldatlan hagyatnék! — észreveendi, hogy annak hiánya miatta' biztosított kamatok kezelteése s a' föltételezett magány-társaságok rendszeresített szükséges ellenörködése is akadályoztatnék; tekintetbe veendi, hogy ezen dilemmát alig kerülheti ki, hogy t. i. azon esetben, ha egy kérdésben levő vasvonal előreláthatólag nem jövedelmező, akkor szinte a' magány-vállalkozók is hiányzanának, ha csak e' bajos kamatbiztosítási záradékba belé nem egyezik az ország! — hogy pedig más esetben, mikor illy vonal jövedelmezése előrelátható — a' status érdekében kell fekdünie illy köz jövedelmet magának fentartani s mint nemzeti szent tulajdont tekinteni, nempedig többnyire külföldi bözarszlánok hasznára elszibáruzni; — világos tehát, hogy a' P. Hirlap t. szerkesztője az ország üdvét magány-vállalkozóktól sem várhatja! — Sajnáljuk azonban, hogy ezen már más alkalommal előadott nézetek taglalat vagy czáfolat nélkül hagyattak s befejezetlenül maradtak, úgy hogy a' t. olv. közönség folyvást kénytelen azok újabb pengetését tűrni! Azonban át kell térnünk nyomtatékos kérdésre: mi módon létesíthet t. i. csekély adózási képességű ország, melynek következtében hitele is csekély, illyféle haszonhozó investíciókat? — Ezen kérdésre Liszt Frigyes tr ur már adott feleletet, midőn Németországban a' vasutak építését ollyhatályosan sürgetése végre mint tudvavan, kincstári vagy hasonló nevű jegyek kibocsátását hozá javaslatba, melyek minden országos pénztárban valamint privát „forgalomban is törvényes fizetési eszközként elfogadtassanak s melyek eltörlesztésére szükség esetében a' vasutak stb. jövedelmei fordítassanak!

Mindenek előtt azon kérdést kellene taglalás alá venni: vajjon illy rendszer országunk specialis viszonyainak tekintetbe vételével előnyösnek (hasznosnak) tartandó é, hogy országunk szükséges investícióit életbe hozhassuk? —

Olly status, melynek érdekében fekszik illyféle országos vállalatokat közkölségen életbe léptetni, főkép két utat választhat: vagy felemeli t. i. az adó bizonyos fajait — vagy kölcsönhez nyul. — Minden sok megfontolás nélkül átlátható, hogy adó-felemelés utján az adózókra sok nehézség fordul elő; mert ha p. illyféle vállalatok tüsténti bevezése lenne szükséges, a' minden mértéken felüli adófelemelés eltűrhetlenné válnék. Mellőzzük azt, hogy illy általános adófelemelés következtében azok is, kik illy vállalatokból kevés vagy semmi közvetlen előnyt (hasznot) nem nyernek — még is közadózásra szorítottanak.

A' második expediens t. i. a' kölcsönrendszer, melynek kamatai szinte adó által szedendők be, hasonló tekinteteket tételez föl az adózókra nézve; — azonban miért szoruljon egy status 4 vagy 5 pctes kölcsönre, ha annak felét megkímélheti? mert ha például a' vasutvonalak illy kincstári jegyek segélyivel léptetnek életbe s a' kezelési költségeken felül csak 2 pctet jövedelmeznek, ugy kétségtelen, hogy szükség esetében 50 év alatt a' szóban levő jegyek eltörlesztésére elegendők lennének! — Átláthatni, hogy azok, kik az illy modor által épített statusvonalakat stb. közvetlenül használják, a' lehető legcsekélyebb áldozatokkal szerezhetik meg az efféle előnyt (hasz-

not) mert a' status 2 pctet megelegülhet, ellenben magánytársaságok öt sőt 10 pct után sovárognak; — így a' költségesebb kölcsönrel épített statusvonalak természet szerint nagyobb áldozatokat kívánnak a' közönség rovására!

A' fő ellenvetés, mely Lisztnek országunk viszonyaihoz illesztett javaslatát tétethetnék, mintegy ekként hangzanék: noha mind ez elég szépnek látszik, még is attól kell tartanunk, hogy csupán tiszta buzgóságból a' jó ügy iránt olly vállalatok is létesítenének, melyek a' kezelési költségen felül 1 pctet sem gyümölcsöznének, mi által roppant tömegű papírpénz valódi érték-képviseles s minden abbéli remény nélkül jönne forgásba, hogy a' status attól valaha megszabadulhatna; mert vajjon ki biztosítana bennünket, hogy p. a' vukovár-bródi csatorna, vagy a' flumei vonal tiszta jövedelmül 2 pctet gyümölcsözend? — Mi több okból, ez ellenvetés minden pontjainak taglalása és czáfolása helyett — inkább elfogadjuk a' be nem bizonyított előfeltételt, hogy t. i. szükséges industrialis összes vállalatink, melyeket előleg körülbelül 100 millió ftra akarunk becsülni, a' regie költségeken fölül 1 pctet sem jövedelmezzenek; azonban annak dacára is kézzel fogható, hogy ezen szükséges investíciókat más uton olly olesón semmi esetre sem léptethetők életbe, ha csak olly szerencsés közbenjáróra nem akadunk — ki 2 pctnyi (rendes és törlesztési) kamatért a' megkívánt tőkét megszerezheti! — igaz ugyan, hogy illy országos investíciók nem jövedelmezése esetében a' kincstári jegyek eltörlesztésére évenként két millió forintnyi öszveg kívántatnék; azonban egy 4 pctnyi kölcsönért évenként legalább 4 milliónyi summát kellene fizetnünk, tehát legrosszabb esetben is megkímélhetők felét a' kincstári jegyek segélyivel, vagy pedig évenkénti 4 millió adóval még egyszerűbb hasznos országos investíciót eszközölhetnénk az ország javára.

Röviden még egy más ellenvetést is kívánunk érinteni, hogy t. i. illy expediens annyira ámitó s esalogató, hogy egy ország, mely azzal élni kezd — könnyen ama veszélybe jöhetne, hogy fizetési eszközei illetéken túl szaporítottak! — mi pedig attól nem tartunk, ha az amortizálási rendszer hozzá kapcsolatik; azonban tapasztalás is bebizonyította, hogy olly statusokban sem lett a' forgalmi szerek illy mértékten szaporodása érezhetővé, melyeknek alkalmok volt több száz milliónyi kölcsönnek rövid idő alatti fölemlesztésére. Nem alap nélkül tehetjük ez ellen-észrevételt, hogy a' most annyira divatozó statuskölcsön-rendszer szintolly esalogató. — Igaz ugyan, hogy az ugynevezett francia assignáták s az ausztriai fekete bankjegyek olly annyira szaporítottak, hogy azok értéke majd zerussa vált — de nem kell felednünk hogy azok mértéktelen kibocsátása minden ellenörködés nélkül történt — mitől pedig Magyarországra nézve tartanunk nem kell, miután olly kincstárjegyek kibocsátása csak országgyűlésen, csak törvényes sanctio mellett s csupán akkor történhetnék meg, ha az ország egyszersmind a' törlesztési garantiákra, azaz a' kibocsátott jegy-összszegnek törlesztés fejében megfelelő, évenkénti adómenyiségre köteleznék magát. Illy eljárás, mint látni, tökéletesen gátot vetne a' jegyek mértéktelen kibocsátásának s mindenestre kisebb nehézségekkel járna, mint a' statuskölcsön-törlesztés, minthogy ez sokkal nagyobb áldozatokat kíván — világos pedig hogy a' statuskölcsön mértéktelen szaporítottása ellen szintazon ellenvetések gördíthetnének.

Nem kétkedünk azon, hogy jövő országgyűlésen a' magyar nemesség kész leend néhány millió forintnyi adóval a' hazai szükségekhez járulni, de vajjon lehetne évenkénti két milliónyi öszveggel nevezetes országos vállalatokat életbe léptetni? bizony nem! — azonban ezen évenkénti két millióra rugó adó Liszt tr. javaslatánál fogva elegendő lenne 100 milliónyi kincstárjegyek 50 év alatti eltörlesztésére — de mivel e' száz milliót egy év alatt nem használhatjuk fel, hanem talán csak egy tizedrészét, kitetszik, hogy első évben nem két milliót, hanem ez esetben csak kétszáz ezer forintot kellene adoznunk. Illy csekély áldozattal tetemes hazai investíciók eszközölhetők s ez okból reméllhetjük is, hogy a' kormány csekély adózási képességünk tekintetéből annál hajlandóbb leszen szükséges ovatossággal illyen kincstári jegyek kibocsátásába beléegyezni, mivel az csak a' kormány szigorú ellenörködése mellett történhetik s mivel a' bécsi bank szabaditka M. országra ki nem terjesztethetik, eziránt sem lehetend kifogása.

Azon kérdésre: vajon mi okból nem élnek más országok illy rendszerrel, p. Franciaország? röviden felelhetjük, hogy majd minden országban külön viszonyok fordulnak elő, — 's hogy ezen okoskodás, miszerint ez vagy amaz ország kormánya bizonyos rendszerrel nem él, 's ennél fogva mi se éljünk azzal — hiányos, mert illy okoskodásnak utóbbi követkevénye az lenne, hogy mi is mind azt tegyük, mi más országokban divatban van! de kérjük, milly előnyrel bír a' más statusokban divatozó kölesönrendszer dr. Liszt modora felett? — hogy pedig Franciaországban ezen modor nem fogadtatott el, eziránt több okot hozhatni fel, ugymint: hogy a' francia kormánynak ollynagyszerű investitióknál mint Paris erősítése 's annak fölszerelése, v a s v o n a l- és csatorna-hálózata, irrigatiója 'stb. tetemes milliárdnyi summákra van szüksége, úgy hogy ha a' francia kormány illy roppant tresor-jegy-mennyiséget bocsátana ki, tán nem minden ok nélkül attól lehetne tartani, miszerint ama körülmény tekintete vételével, hogy Franciaország forgópénz-mennyisége úgy is három milliard frankra becsülnék, a' kamatláb tán két pct. nél alábbra is csökkenhetne, mi többféle nem csekély bonyolodást okozna, 'stb. — De miért nem fogadák el ezenkinestári vagy tresor-jegy-modort a' kisebb statusok, például a' baadeni nagyhercegség vagy württembergi királyság? — Baadenre nézve dr. Voltz, midőn a baadeni vasvonal-rendszert külön értekezésben taglalá, erre már megfelelt; véleménye szerint csak a' nagy tőkés törekvéseinek 's befolyásuknak tulajdoníthatni, hogy ezen eljárás nem fogadtatott el 'stb. Azonban nem kell kérdeznünk: mi történik a' szomszéd országokban, hanem szoroson megvizsgálunk: vajjon tulajdon házi viszonyaink nem kívánák e' sajátlagos háztartást?

Sokan illy modorban „az ingyen-gazdálkodás“ bizonyos faját fogják látni; azonban azok ellen azt górdítjuk, hogy a' status-kölesönrendszer, melly általok hevesen védetik, szintilly ingyen-gazdálkodás expediense! — ezen szóban forgó modor csak abban különbözik a' kölesönrendszertől, hogy a' statusnak külföldi tőkéshez folyamodásra nincs szüksége, 's hogy annak nem kell kiküldöznie rendes és törlesztési kamatokat az országból, hogy ezeket inkább itt-hon az országban megtakarítja, hogy annyival olcsóbb 'stb.!!! —

Ha pedig valaki meg azt vetné ellen, hogy kincstárjegyeink külföldi forgásból kizárva leendnének, erre azt felelhetjük, hogy erre külföldi forgalom nem is igen szükséges, minthogy azoknak belföldi forgalmi eszközökül kellene szolgálniok; — de a' porosz vagy svéd Thalerscheinoknak 'stb, például az ausztriai tartományokban sincs forgásuk: megelégedhetünk mi azzal, ha törvényes fizetési eszközül fognak szolgálni hazánkban!

A' dunatiszai csatorna és Balla ur. Olly egyeddel igen bajos tisztába jöni, ki a' dolgrul tárgyszeres alapos megismerést nem levén képes magának adni, szenvedélyből, előszeretettel 's egyéb illyes ingó 's alapnélküli indokokból sürgeti létrehozatalát szeretett eszméjének. Illy egyed t. Balla ur a' duna-tiszai csatorna ellenében. Öneki a' pest-szegedi csatorna egyáltalában nem kellvén — a' Jelenkor f. é. martius 2ik 's Gán kijött számaiban hosszadalmasan fejtegeti előnyeit az általa ajánlt vonalnak, fölötte a' pest-szegedinek. —

Megvallom, kedvetlen érzéssel tevém le ez értekezést 's gondolom: isten átka fekszik e' szegény nemzeten azon szertevonásban, melly olly kiáltólag mutatkozik minden egyes teendőinél; — eszembe juttatja, eszembe más is, és lesújtva eszmélék e' szerencsétlen viszketegén a' magyarnak. 'S miután első hosszadalmas felszólása Balla urnak, mint látszik, nem termé meg az általa reménylt sikert, a' kedves gyümölcsöt: legközelebb ismét a' Jelenkor Junius 26kai számában folytatja akadályozási műtételét, még gyanusítással is, ráfogvánt. i. a' pest-szegedi vonalra ez által okozandó előntetését a' tiszai vidékeknek. —

Országokban, hol nagyszerű technikai vállalatok általa a' közvéleménynek már bizonyos szilárdsága van, hasonló meddő ráfogások csak mosolyt gerjesztenek; — de nálunk nem így; — 's én meg vagyok győződve, hogy e' talpra esett ráfogás a' pest-szegedi vonalnak, — illynemű ráfogásoknak mondhatlanul kedvező éghajlatu országunkban, — termend is ellenzót akármennyit. És csak e' ráfogás, mellynek következtében szót emelni határozám el magamat; mert valóban kinosan esik szemlélni, milly köny-

nyelműen képes egy némelly olly dolgokhoz is szólani, mikről alapos ismerete egyáltalában nincsenek.

Balla urnak ráfogása, hogy t. i. a' pest-szegedi csatorna a' Tiszának kiöntését elő fogja segíteni, csak azon tételre alapittatik, hogy a' csatorna folyóvízű leszen 's malmokat hajtand. Ugy kell tehát Balla urnak képzelnie a' dolgot, hogy ezen csatornába a' Duna magas vízállásával annyi víz tóduland, a' mennyi csak belefér; mert máskép, ha kellőleg fogná fel az illy csatornatorkok minőségét, előntésekről nem szólnokolhatna; miután azt csak senki józanul nem hiheti el, hogy azon 100 vagy 200 köbláb víz, melly másodpercenként a' Dunából a' Tiszába folyand, ennek kiöntéseit szólni képes volna. — Pedig higye meg a' szives olvasó, így van a' dolog, miután illy malom- 's hajózási csatorna-torkok akkép készítettnek, hogy általok a' csatornának, minden időben, tehát szárazság és vízáradások esetén is egyenlő vízmennyiséget szolgáltatassék, csak annyi t. i. a' mennyi szükséges és nem több. — Ha Balla ur azt tudta, hogy czélszerű csatornaépítés csak ekkép engedhető 's lehető, úgy ráfogása 's gyanusítása kézzel fogható; ha nem tudta, akkor eszélyesen cselekszik, ha addig hallgat, míg magát valamelly szakértő által felvilágosíttatja.

A' Tiszát Szegednél nem ismerem; ekkép nem tudom annak kereszt-szelvényét, vízfogyasztását és így meg sem is mondhatom: hányad részét teszi a' csatornai víz a' Tisza vízének, 's azt sem, hogy ez által minő állás-változás eszközöltetik a' Tiszán anynyit azonban mondhatok, — és a' világ minden hozzá értőjének bírálatát erre felhíni bátorodom — hogy a' csatorna víze a' Tiszának kiöntéseit észrevehetőleg előmozdítani nem fogja, annál kevésbbé akkor, ha a' Tittel és Szeged közti 20 vagy 30 kanyar, melylyek megszüntetését nagy részben elő fogná siettetni a' csatorna létre jövele, czélszerű átmetszések által megszüntettetik, 's az általok felhasznált 's eltékozlott eszménység a' Tisza víze sebes lefolyására szolgáltatik vissza. — Kívánatos volna egyéb-iránt, hogy t. Beszédes ur, ki a' pest-szegedi csatorna nagyszerű tervének teremtője, a' fenforgó 's Balla ur által előidézett visszas nézetek iránt felvilágosítaná a' közönséget!

Részemről mindazon kereskedelmi előnyöket, miket Balla ur, tervezett csatorna-vonalához köt, feltalálom a' szegedi vonalnál is egytül egyig; de nem találok Balla ur csatorna-vonalánál a' szegedi csatorna-vonal azon többi előnyeit, mellyekkel ez a' kereskedelmi érdekeknek tul, géphajtás- és szállításra vonatkozólag áldásteljesen munkás lehetne; miért is a' pest-szegedi vonalnak adom én az elsőséget, — melly a' kereskedelmi előnyök mellett gyári és gazdasági érdekeket is mozdít elő, — mindaddig, míg Balla ur hely színén vett adatok nyomán, szakszeres tárgyalással és számitással be nem bizonyítandja hevenyében oda vetett gyanusítását; szoritkozva főleg feleletével következő kérdések megfejtésére:

- a) Milly sebes, széles a' Tisza Szegednél, milly mély, szóval: milly kereszt-szelvényű? —
- b) Mennyi vizet emészt másodpercenként, midőn legalantabb vízállása; mennyit, midőn legmagasb; 's mennyit bír meg a' meder kiöntés nélkül? —
- c) Mennyire emelendi a' Tisza vízszinét a' belé vezetendő csatornavíz? —
- d) A' Tittel és Szeged közti kanyarok átmetszésével mennyi sebesség szerzettetnék a' Tiszának? 's ez eset hány szor volna elég az egész csatornai víznek levétésire? —

Míg ezekre Balla ur alaposan 's hely színén tett mérések nyomán meg nem felel, addig ne vegye rosz néven, ha őt e' tárgyban irányadónak 's bírónak el nem ismerem, — 's ha a' pest-szegedi csatornára vonatkozó ijesztő állítását alapnélküli ráfogásnál egyébként nem tekinthetem. — Koriz mics mérnök.

Szepesmegyéből az ottani szükölködő nép ügyében köv. tartalmu hivatalos tudósítást vettünk: „Tek. szerkesztő ur! A' nyomor és inséggel küzdő magurai nép fölsegelésére hazánk minden vidékeiből begyült emberbaráti adakozások hova és miképen fordittatásáról a' haza előtt számolni 's ezzel az adakozó közönség méltányos ohajtását kielégíteni, Szepesmegye RRdei szoros tisztöknek ismervén — legközelebb tartottt kisgyűlésekben kötelelességemül tevék, miszerint addig is, míg az inségeskedők ügyében munkálkodó állandó választvány végszámolását bemutatandja, az eddigelé történt egyes adakozások összevégét, 's azok hová, mi arányban 's mi sikerrel lett fordítását a' nagy közönség elibe hirlapok

utján terjesszem. Minek következtében szabadságot veszek magamnak tek. szerkesztő urat ezennel bizodalmasan megkérni: méltóztassék a' fen érintett állandó választvány ide csatolt hivatalos jelentését, mellyből a' nyomor és inség küzdelmei közt sínylődo magurai nép fölsegelésére tett emberbaráti kegyes adakozások összevége szintugy, mint azoknak az inségeskedők közt mi arányban 's mi eredvényeli felosztatása kitünik, nagybecsü lapjába olly hozzáadásal felvenni, hogy Szepesmegye RRdei az inség jövendőrei meggátlása iránt czélszerű 's hatályosan intézkedni törvényes hivatásuk legfőbb 's mulasztatlan teendőihez számítván, többi üdvös e' részbeni intézkedéseik közt, az állandó választványnak e' tárgyra vonatkozó javaslatát teljesen magokévé tevék; — szoroson meghagyván egyszersmind az illető járásbeli szolgabíráknak, miszerint a' magurai népet szorgalomra, munkásságra buzdítsák és mennyiben a' jelen nyár lefolyta közben, más keresetmódja nem lenne, azt a' különben is általa ingyen készítenő utak csinálására gabonáért alkalmazzák. — Többire midőn t. uraságodnak azon munkás részvéteért, mellyel az inséggel nyomatott maguraiak ügyét keresztényi 's hazafiai lelkesedéssel fölkarolva, hazánk holdogabb sorsu lakosait e' nyomoru nép fölsegelésére hatályosan felhívá; nemkülönbén az adakozó nemeslelkü közönségnek is, melly emberbaráti magasztos szeretettől áthatva az emberiség oltárára áldozatokat tenni nem késett, a' szenvedők ezrei nevében Szepesmegye RRnek forró köszönetét addig is, míg ez, az egyes adakozások és az állandó választványi végszámolás közrebocsátásával bővebben történnék, ezennel nyilvánítám, — nagybecsü hajlamiba ajánkozva, különös tisztelettel vagyok, Lőcsén július 7kén 1845 a' t. szerkesztő urnak alázaatos szolgája Kr a y Miksa, t. Szepes vármegye főjegyzője.

Az érintett állandó választvány hivatalos jelentése köv. hangzik: „Tekintetes nemes vármegye! A' tek. megye f. évi april 18kán kelt határozatában alulirt választványnak szoros kötelelességül tevé, a' tek. megyének nyomor és inség közepett sínylődo magurai adózók állapota, ugyszinte a' kegyes adakozások miképeni kezeltetése felől időről időre jelentést tenni; — hogy azonban ez jelen időig nem történt, azt koránsem hanyagságának, hanem azon körülménynek kéri tulajdoníttatni alulirt választvány, mivel az ő felsége ajándékának kezelésére k. megbízott választványi elnök, mindenek előtt a' kegyelmesen ajánlott pénzösszeven vásárolt gabonát a' szükölködők közt kívánván felosztani, addig, míg az kimérett, a' választvány egyedül, a' mennyire időről időre a' kegyes adakozások kezéhez jutottak, a' gabonának legjutányosb áron vásárlatával foglalkozott és semmi ollyas nem történt, mi a' tek. RRek újabb határozását megkívánta volna. Eddigi működéséről tehát számot adandó választvány alázaatosan jelenti: hogy utóbbi jelentése után, az inség napról napra növekedvén, azon egyedek is, kik még az első összeírás után gabnával elláttattak, a' huzamosb téli idő alatt befagyva állott vizimalmok nem használhatása miatt, kézi malmaikon sok életet rontottak el 's a' vetnivaló magot többnyire élelmökül elfogyasztván, lehetetlen volt azon közgyűlésileg kimondott elvet követni, miszerint csak olly egyedeknek nyujtassék segély, kik élelemszerzésre képtelenek, 's kiket éhenhalástól féltetni lehetne, hálás örömmézzel tapasztalván azt is, hogy a' felebaráti adakozások minden várakozáson felül annyira szaporodnak, miszerint azok által nemcsak a' jelen szükségén segíttethetik, hanem a' jövőre bekövetkezőnek is eleje vétethetik, ha t. i. a' gabona olly egyedek közt osztatik föl, kik azt vetésre fordíthatják; annyival inkább, mivel az ő felsége által kegy. ajánlott pénzösszeven vásárolt gabonából 1022 legszegényebb család ugy részesíttetett, hogy b. Palochay uradalmában mint első rendűekre, minden családra 1/5 pozs. mérő, azonkívül minden gyermekre 1/3 pozs. mérő, más kerületekben pedig minden családnak 1 p. m., gyermekekre 1/3 pozs. mérő méretet ki, 's így a' legszükölködőbbek egy időre táplálékkal elláttattak. — Ezen fontos okonál fogva jónak találta e' választvány a' kegyes adakozásokból szerzett gabonát és burgonyát — a' szolgabírák által tett újabb összeírás szerint — olly egyedek között felosztani, kik első elosztáskor nem részesíttettek; — valamint az, később az illetők nyugtatványival ellátandó kimutatásból ki fog tetszeni. — Hogy azonban addig is, míg a' választvány végső számolását beadandja, valamint a' tek. megye, ugy

az egész közönség előtt, alulírtak eddigi eljárása tudva legyen, alázatosan jelenti ezen választvány, hogy miután a' kegyes adakozások nem egyszerre, hanem egymást követve tétettek, a' gabona-megvásárlásnak sem lehetett egyszerre történni. Mennyire tehát a' pénzbeli segedelemnek aprilis hó végén és május elején érkeztek, azok szerint következő kiosztások történtek:

I. a' kegyes adakozásokból: árpa 2922¹/₂ p. zsonyi mérő; zab 195 pozs. m.; burgonya 1367 p. mérő. — II. báró Palochay ajándékából: 106 pozs. m. árpa; 153 p. mérő zab és 486 p. m. burgonya; összesen tehát 3028 pozs. m. árpa; 348 p. m. zab és 1856 p. m. burgonya. — Ezen gabona- és burgonya mennyiség az illető szegények közt májusban osztatott ki, s többnyire vetésre fordított. Kivánatos lett volna ugyanakkor még több gabonát vásárolni és fölosztani, de a' kegyes adakozások tetemes mennyisége csak május vége felé, s így a' tavaszi vetés ideje már multával érkezék. Történtek ugyan újabb gabonavásárlások — a' felosztást azonban későbbre, nevezetesen július vége felé halasztani vélte jónak a' választvány azon oknál fogva, nehogy a' most nyújtandó segély által a' szűkölködőknek hanyagságra nyujtassék alkalom, s inkább munkakeresésre serkentessenek. Ő felsége kegyelmes ajándékán kívül tesznek az eddig bejött pénzbeli kegyes adakozások összesen 9061 ft. 10 kr. p. p. gabona-vásárlásra költetett 7637 „ 55 „ „ „

teszen a' maradék 1423 ft. 15 kr. p. p. ezenkívül báró Palochay által ajánlott 1000 ft. pp. csak 626 ft. 2 kr. fizetettvén, kifizetendő 373 ft. 58 kr. p. p. A' magtárban jelenleg még 1282 pozs. mérő rozs, 946 p. mérő árpa s 24¹/₂ p. m. zab találtak.

Előadván tehát valamint a' pénz, úgy a' magtár állapotját, sietünk a' tek. ns vármegyét tudósítani a' felől, hogy a' már felosztott és még kiosztandó gabona által az idejű inség annyiban el lesz hárítva, miszerint attól, hogy valaki éhen meghaljon, tartani nem lehet. Miután azonban a' nyújtott segély mellett is egész magurai vidéken az adófizetők által birt földeknek alig fele vettett be, s az idő kevésbé kedvező járása mellett — jövőre még nagyobb szükségűl félhetni — maga helyén volna annak elkerüléséről most már komolyan gondoskodni. A' választvány alázatos vélekedése az volna, miszerint a' magtárban levő gabonának egy részef. évi júliusban csak olly egyedek közt osztatnék föl, kik beteges gyöngye állapotuk miatt élelmök szerzésére teljességgel képtelenek; azok pedig kik szükségetszenvednek ugyan, de munkára alkalmasok, a' közlekedési utak javítására (mellyek a' sok esőzés miatt majd járhatlanok) gabonáért alkalmaztatnának, a' készpénz pediglen a' megyei pénztárba öszkor jutányos áron szerzendő s jövő tavaszi vetésre fordítandó gabona-vásárlásra; tartatnék fen.

Midőn tehát ezen javaslatunkat a' tek. ns megye kegyes elhatározására biznók, mély tisztelettel maradunk Lőcsén június 25dik napján 1845ik évben Matyasovszky Boldizsár s. k. választványi elnök; Sváb Ignác s. k. főszolgabíró; Matyasovszky János s. k. szolgabíró.

A' budapesti jótékony nőegyletek olyó é. június 13ánó es. kir. fősége főherceg-nádornék elnöklete alatt tartott vegyes ülésében, szőnyegre került a' mult évben véghez vitt ezüst-sorsjáték eredménye, melly az előterjesztett s kellőn megvizsgált végszámadások nyomán 69,792 ft. 14 krt hajtott pengő pénzben. Ezekből levonván az ezüst szerek értéke 20,000 ft. nemkülönbén a' begöngyölési, szállítási, vámi, nyomtatási s egyéb költséget: a' kiadások 5100, öszvesen 25,100 fr, melly kiadások a' főnebbi bevételből levonván, marad tiszta hasznul 44,692 ft. 14 kr.; melly a' két egylet közt két egyenlő részre felosztatván, jutott mindenik egyletnek 22,346 forint 7 kr. Ezen szép segélypénzeket köszönhetik a' nőegyleti intézetek a' nagytekintetű közönség részvétének, mellyért ezennel is legforróbb hála nyilvánítatik olly hozzáadással, hogy egyedül a' Magyarországból s hozzá kapcsolott részekből 43,099 ft. 38 kr. stb. az ausztriai örökös tartományokból 26,692 ft. 36 kr. jött be. Ez utóbbiakat Zimmer Domokos bécsi nagykereskedő szíves befolyásának köszönhetni, ki nemcsak páratlan buzgalommal fáradozott, hanem az e' célra saját erszényéből előlegezett 5,100 ftot önként el is engedte az inté-

zetek javára, melly nemes tettének méltó elismerésül, a' budai nőegylet fentisztelt ö. cs. kir. magasságának helybenhagyásával, a' budai kórházban egy betegágyat alapított, Zimmer Domokos nevét viselendő. A' fönérített napon tartott ülésből kiadta Külföldi Henrik.

A' beteg gyermekek fizetési osztálya iránt van szerencsénk a' t. cz. helybeli s vidéki közönséget értesíteni: hogy ezen a' gyermekórház igazgató választványja által intézett gyógyosztály fontos akadályok miatt ugyan a' kitűzött időben 1845. aprilis 15én, életbe nem léphetett; de már több hét óta mindennel ellátva számos beteget vett föl, s teljes működésében van. Fölvételnek mindennemű s foku, külső s belső betegségekből szenvedő, vagy sebészti műtételt kívánó beteg gyermekek, a' csecsemőkortul 15ik évig, születési helyök s vallásuk tekintete nélkül; és szüntelen a' legpontosb orvosi felügyelésben, ügyes ápolásban s a' t. részeseülnek. Fizetetik: 1) egyes beteg gyermekért naponként 24 kr. e. p. 2) beteg gyermekért anyjával vagy dajkájával együtt naponként 40 kr. e. p. Ezen osztály létezik a' p. gyermekórház új épületében, józsefvárosi ösztelekben Pesten 1845iki július 24kén. Dr. Schoepf a' p. gyermekórház főorvosa s igazgatója.

Árvizpusztítás Forrón. Remény táplálja az embert bármilly viharos sors küzdelmei közt. Esik azonban fájdalom! a' legdusabb reménnyel kecsgető jövőben is csalatkozás. Bagyadt kebellet szemléli a' szorgalmas munkás, midőn ipara édes gyümölcsét egy percz semmisségbe dönti. Elaggott szívvel s könnyes szemekkel nézi, midőn buján keletkezett s nem bojtortányos parlagba vetett termése a' viharoszápor sirtalékaul esik. Ez utóbbi eset nemcsak városunkat sújtá inség küszöbére, de a' távol s közel eső helységeket is enyészettel fenyegeté. A' jul. 17én elkezdődött s harmadnapos színet nélküli esőzés a' márnagy részint learatott élelet elmosá s reményét szorgalmas vetés után sikeres aratásban helyző népünk nyomor áldozatává tevő. Szerencsések valának, kiket a' szükség új kenyér-látásra nem készítte. Ugy van az, hogy „szegény embernek a' szerencséje is szegény.” Nem mellőzhetem a' helységekből okozott károk megemlítését: nevezetesen Encsen több házat elsodorván, egy csecsemőt is elragadt édes anyja ápoló kezeiből a' sebes hullám; nemkülönbén egy szabadsággal haza jött vitéz is a' Hernád vízében lelte nem érdemlett jutalmát szolgálatjának; Garadnán egy elaggott nő fiúért menván holléte azóta nem tudatik; itt is több viskó roskadt össze; az itteni jegyző háza összemolyán a' különben gondos gazdát tönkre juttatá; Függődön szintén e' napokban több laklón tüzáldoztatt. Valóban sanyaru ennyi csapást s nyleni; de enyhüljön panasznunk tudván: „az Isten adta, ő el is vette, legyen áldott az ő szent neve s hogy nem hagyja ő el a' benne bizó szorgalmas munkást. K — f — r Victor.

Csanád megyének júniusban tartott közgyűlésén előfordult némelly nevezeteseb tárgyak ezek valának: 1) Aggodalmat gerjeszte a' KK. és RRben, hogy a' főispáni esküfömbába a' „haza” szó nem foglaltatott s annál fogva kívánták, hogy a' hit letétel annak java előmozdítására is terjesztetnék ki, mire nézve azonban a' gyűlés későbbi napjain, midőn főispán ur ő méltósága székét elfoglala s az eskü-letétel után tartott jeles beszédeben a' haza közzjavát előmozdítani ígérte, a' RR. megnyugodtak. 2) Felolvasztatott a' nm. k. helytartó-tanács rendelete, mellyben némelly p — i és b — i nemeseknek álnemességök felsőbb helyen földerítettvén a' nemesek sorából kitöröltetni rendeltetnek; eziránti kérelmök következtében mindazáltal nemességök remél bővebb bizonyíthatásáig a' megye őket jogaik eddigi gyakorlataiban meghagyá. 3) A' f — i legelő-elkülönítéskor némelly kihágásokat elkövetett f — i lakosok s különösen előjáróknak ügyök, kik törvényszékileg már elítéltek, szabadon bocsátatásuk és tisztí ügyészi pártfogás mellett, újabb tárgyalás alá vétetni rendeltetett felsőbb rendelt következtében. 4) Törvényszéki bírákká egy évre megválasztattak: M. A.; Cs. J.; B. J.; R. J.; N. L.; T. J.; K. J.; L. J.; N. A.; N. M.; P. J. és D. S. öszvesen tizenketten. 5) Küldöttségi jelentésből szomorúan értették a' RR. hogy a' Tisza árja, melly nemcsak Földeáknak majd felét elboritá és házaít eldönté, hanem a' 3¹/₂ mérföldnyi távolságra eső Makó székvaros kath. templomáig is hajtata különösen nagy szelek által is feltolult, házakat döntött, legszebb szőlő- és veteményes kerteket elsöpört, s igen nagy és még eddig ki sem számíthatott károkat okozott, ennek következtében valamint a' megyében már eddig s a' veszély perczében rögtön tett dícséretes adakozásoknak itteni folytatása, ugy hasonló segedelem országszertei gyűjtésének eszközzése maga utján elrendeltetett. 5) Jövő évne-

gyedes közgyűlés határidejéül szeptember 1 sője tüzetett. — Végzetül tudósítani kívántam önt, hogy mult közgyűléseinkről azért nem közlék mit sem, mert a' sok személyeskedés közt, mellyek azok folyama alatt a' jobbra is fordíthatandó időt kihuzák, közlésre méltó tárgyat nem találtam, — egyszersmind pedig sajnom jelentem ki a' felett, hogy megyei állapotunkat illetőleg bármilly kis mértékben is személyeskedési tudósítás fért bizonyos Lényegi név alatt ezen, különben eddig attul ment la p o k b a. Ha nyilvánosságot ohajtunk, talán némileg ohajthatni azt is, hogy a' levelezők tegyék ki neveiket; vagy legalább tudva legyenek. D a n i e l Antal.

Gyulán f. évi június utolsó napján megkezdett évnegyedes közgyűlésünk alkalmakor fájdalommal lepe meg bennünket, hogy szeretve tisztelt főispánunkat, méltán táplált reményünk ellenére, az elnöki székben nem üdvözölhetjük. Mi már a' tanácskozások eredményit illeti, azoknak a' közönséget inkább érdekelhető része röviden következőkölül áll: 1) A' gyoma megürült megyei sebészti állomásra Link József, Herczeg Gábor sebész mesterek és Szineck Ferencz orvostanár mindnyájan első helyen jelöltettek ki főispáni kinevezés alá. 2) Helytartótanácsilag tudatván a' megyével: hogy a' só felemelt árából segélyt nem várhat főleg azon okból, mert állítólag a' megye magának tulajdoníthatja a' szomorú eseményeket, ha a' szabályozási munkákkal késedelmes volt: erre nézve az adott ok megdöntése mellett újabban feliratik, s a' viz-szabályozásnak természete ellen fölülről lefelé hozatala, ugy szerfölött teknős fekvése miatt minden erőfeszítés mellett is annyira veszélyben forgó megyénk részire a' szabályozás gyorsabb és sikeresebb teljesítését végett adandó segedelem u-jolag kérétk. 3) A' levéltárnoki, eddig csak ideiglen tört hivatal, kapcsolatosan a' másod aljegyzővel hosszú évek során ismételt felírások folytában rendszeresített. 4) Az elhagyott, ugy az u-jolag alkotott urbéri telkeknek és minden ollyas pusztáknak s majorsági földeknek, mellyek valaha jobbágy kézen voltak, — összeírattása helytartótanácsilag másodízben is sürgetettvén, valamint arról is jelentés kívántatván: vajjon némelly megyei tisztviselőnek az uradalmak által régi időtől fogva adott hivatalfölek minő természetűek, s vajjon ezek 1836ik év óta nem vétettek e' adó alá? ez ügybeni eljárás minél előbb leendő teljesítésére a' már kinevezett küldöttség emlékeztetett. 5) A' takarékmagtárak felállítására iránti tervkészítésre választvány bízott meg. 6) Az új törvényezikkeknek közzhatóságilag czélzott lefordítása ellen Borsod értelmében e' megye is felírván s rá a' helytartótanács azt válaszolván, hogy a' megye nézetei a' felsőbb nézeteket meg nem változtatják: u-jolag fel fog e' tárgyat iratni s világosan kifejeztetni, hogy ha a' ht. tanács szándékától el nem állana, e' megye a' netán hozzá is elküldendő példányok kiosztásához segédkezett nem nyujtand. 7) Az árviz és tűz által károsultak javára eddigelé begyűlt 14343 ft. és 5 kr. váltóban bevételül utalványoztatott, özvegy királyné ő felségének köszönő-felírás határozottatott, özvegy gróf Wenckheim Ferenczné születe Pálffy Borbála grófnő helybeli földesúrszónynak nagyszerű jótéteményeiért küldöttségileg fog köszönet mondatni, minden egyes adakozónak egyetemesen és általányosan hála mondatik a' jegyzőkönyvben. A' fenérített öszeg már a' megyei küldöttség által valósággal ki is osztatván, megható volt látnia a' kétségbeesés fájdalommal küzdöttéket most az alig reménylhetett nevezetes segély átvételekor öröm- és halakönyeket hullatni. Három osztály van föllállítva a' károsultak között s a' ledölt házon kívül egyébbel alig bíró legszegényebb osztály épen háromszoros arányban kapott segélyt, mint a' földdel bírók. A' tehetősb károsultak általányosan kihagyattak. 8) A' magányegyesületek szabályai a' szbirák által beadatván, azon világos ovás mellett, miszerint a' magány-társulatok, csupán azért mert alapszabályaik előleges vizsgálat és jóváhagyás végett felsőbb helyre nem terjesztetvék, sem törvénytelenek — sem veszélyeseknek egyáltalában nem mondhatók, — fölterjesztettek a' helytartótanácshoz. 9) A' rovatos összeírás helyesebben leendő készítése iránt a' megye főpénztárnoka által terjedelmes javaslat adatván be, ennek megbirálására s véleményadásra küldöttség bízott meg. 10) Békés mezővárosi jobbágyok és idősb gr. Wenckheim József földesúrok között létrejött urbéri egyezséget, egyik legörvendeteseb jelenetül fogadók, melly egyezség egy rendkívüli törvényszék által is jóváhagyatván, már felsőbb helyre terjesztetett. 11)

A marhahús ára, mig szomszéd Csanádban 10, nálunk 12 kra határozatott, mi szerfelett drága e' pénzsűk vidéken's ebből aztán csak az következik, hogy a' 12 kros hust falun meg nem veszik's magok a' székberlők 10 kra csökkentik. 12) Jövő évnegyedes közgyűlésünk kezdő határnapjau oct. 6ka tüzetett ki.

szabad legyen e' helyen egy kis kitérést tennem 's keblem őszinte örömeivel tudatnom a' hazával, miként Békés-Csaba mezőváros az illető közbirtokossággal örökös szerződésre lépni szándékozik 's már július 9én tartott közbirtokossági ülésben a' szerződési feltételek vitatás alá is kerültek 's csupán némely kisebb birtokosok által bizonyos curiak iránt aggodalmasan támasztott kérdések nincsenek még tisztára hozva, a' váltásági somma két millió néhány ezer egy év alatt egészen lefizetendő váltó fort. ban állapított meg. Sulyosa' feltétel, bajosa' curiak iránti kérdés kiegyenlítése; de bizton reményelhetni, hogy egy felől a' közbirtokosság magas műveltségé's tisztahazafiság vezérlete után szabandó eljárása, úgy a' szabadság nagyszerű eszméjét felfogó józan és becsületes vezetőkkel megáldott, ritkaszorgalmánál's vagyontehetségénél fogva olly roppant hitelt érdemlő jobbágy-község határozott vasakarata 's teljes erőfeszítése megérleli a' maguk, utódaik és az egész hazára nézve olly kimondhatatlan édességű nemes gyümölcsöt; hasonlól Szarvas mezőváros is azon dolgozik, hogy urbéri egyezséget és azután örökös szerződést eszközölhessen. Így mig nem egy megyében polgári hadszerű véres jelenetek mutatkoznak, Békés az áldott béke malasztit használni ügyekszik's a' tisztultabb fogalmú nép, a' józan vezetők 's ön javokat belátó birtokosok összevetett vállakkal dolgoznak a' birtok-elkülönítésén, urbéri nyugókból kiszabadításán's a' közös szent érdek felvirágoztatásán. Békési Lajos.

Hogy Vas megyében is közelget a' tisztujítás, figyelmeztet bennünket olly egyedek megjelenése, kik habár három éven által nemes társaikon minden méltatlanságot elkövettek is, most azokat minden uton módon megkérlelni 's faluról falura járva magoknak voksokat szerezni ügyekznek. Ekép történt július 27én, midőn egy fős. ur, kinek már három évvel ezelőtt ezen esinos mód sikerült, mint ilyenben jártas, vezetett egy társaságot, de minthogy ilyenmód korteskedéshez pénz is kell, magának pedig egy fillérenyi birtoka sincsen, hanem testvére kegyelméből él, ki olly atyafiságos szeretettel viseltetett iránta, hogy bár maga terhes adósságban volt, még is bátyja ellen húsz ezer ftot betábláztatván, többi hitelezőji előljárását idején elfoglalta 's elég nagy lelkű azt bátyjának haszonbérben átengedni, 's ez most főbíró akar lenni, 's hogy célját érhesse, pénzzel jelent meg, esküttje, ki sz. bírja járásához méltó jogát tartja, még is egy censuratus atyafi, ki ha nem maga vétké miatt is vagyonától megfosztatván, eskütti hivatalra szükségé vagyoni; végtére két ügyvéd, egyik fuscus akar lenni, a' másik meglelégszik, ha olly bírákat tehet, melly bírák előtt folynak minden pereit, de a' költségek is nem bírói, hanem ügyvédi tollal határozatnak, jaj akkor nektek szegény pörös felek! Voltiva! egyik főbíró tudja Isten micsoda járásba éltettünk, testvérét otthon ugyan főbírónak, említett eskütt urat jövenvendő sz. bírónak, a' fuscust esküttet 's mindnyájukat ellenmondás nélkül meg tettük, miután egészségükért számos poharat ürítettünk. Hol illy poharazás 's korteskedési dinomdánommal restaurálgatnak, vajjon nem él ott a' magyar szabadság? Egy közbirtokos.

Komárom megyéből köv. nyilatkozást kaptunk több e' megyei tisztviselő urtól: A' Jelenkor 49ik számban azt olvastuk, mintha azon cikknek — melly Komáromból „Rendreigazító czáfolat” czimalatt jelent meg — szerkesztése a' tisztviselői kar befolyásával 's kiadása annak akaratával történt volna; mivel pedig alulírtak valamint annak szerkesztésébe úgy kiadása eszközölésébe sem voltunk semmi befolyással, arra kérjük a' t. szerkesztőséget, hogy lapjában kijelentni sziveskedjék: mikép a' komárommegyei tisztikar, mint eddig is, akár tudósító, akár czáfoló h. lapi cikkekknek, hivatásához különben sem tartozó iratában részt nem vett; úgy az említett számalatti hírlapba foglalt czáfolat szerkesztésébe sem folynában, nem is bizott meg egy általában senkit a' végett, hogy annak hírlapokból felvételét az ő nevében szorgalmazza. Többen a' tisztviselői karból.

Zágrábmegyei tisztujítás. — A' zágrábi német lap szerint a' zágrábmegyei tisztválasztás július 28kán megkezdetvén, első alispánna Suvich József a' magyar horvát párt jelöltje 1289 szavazattal Len

tu la yBenedek az ilir párt jelöltje 974 szavazata ellen megválasztatott. Az egészről majd bővebben. —

Budapesti napló. (Aug. 7én.) Mult pénteken és szombaton tartaték nagy számú hallgatóság előtt, 's fényes sikerrel a' budapesti hangászegylet intézkedése alatti énekiskola mindkét nemű növendékeinek nyilvános vizsgálata; mellynek befejezési szakaszában egy kis adóztatásban is részesült az örömmel részvevő közönség; örömmel mondjuk, mert a' bevétel az intézet javára számlattatott, 's kine adakoznék szivesen olly jótékony célra, melly már előzvényeiben illy élvezetes, jövőre pedig még szebb erdvénnyel biztat? — Hétfőn este egyik jeles publicistáinkat K. L. parádi fürdőből visszatérte alkalmával az ifjuság fátylós zenével tisztelte meg. — Ezt megelőzte éjjel nagy vihar dult városunkban: folyvást tartó villámások, mennydörgés, szél, jégeső zaklattak föl legédesb álunkból; azonban bár a' zaj sokáig tartott, reggel mégis derült szép napra viradtunk, 's a' nyári forróság szintugy izzaszt bennünket, mint ezelőtt néhány nappal, 's jobbara jelen évszokban. — Hir szerint az éji jégzápor Promontór (Jenőfok) vidékét lepaskolta. E' héten volt alkalmunk bővebben megismerlenni az idej múkiállítás 's róla bizton elmondhatjuk, hogy a' híres nevek elmaradása mellett is hazánk arányát tekintve a' mivel külföldhöz kiállj más illy neműekkel a' versenyt; mivel pedig a' jobb festvényeken hazai művészek neveivel is találkozunk, zsonge művészetükre nézve szebb reménytel kecsgethetjük magunkat, midőn a' honi tehetségeket jobban jobban kifejlődvé látjuk. Ki ez állításunkban kételkednék, lásson ön maga 's meg fog győződni annak valóságáról. Vannak itt arez- táj- jellem- 's esend-életi füstvények tündöklő sikerrel szem elé állítva; minket különösen az utóbbi fajból lepett meg egy pár mint kitűnő sajt nemében; úgy szinte a' sz. háromságot ábrázoló szoborminta, mellyen, hogy magy ar művészek kezéből került ki, csak örvendhetni. A' művelzési külön fogékonyság fokozati egyenvalaul megemlítünk egy pár a' hely színén tapasztalt körülményt, melly saját élvezetünkben is változatosságot idézett elő: egy kis, 13—14 éves román-süher rendkívül érzetlázással sürgött köröttünk, 's nem bírta eléggé bámulni a' gyönyörű hölgyképeket, 's ezek iránt mások véleményeit tudakozgati; különösen érdekle pedig azon kép, melly ama jelenetet ábrázolja: Amália és Moor Károly a' kertben; miből kis épületes következtetést vonunk a' koraérés sajnos hatálya. A' fuscus német volt. Más helyen egy öreg férfi merült mély szemlélődésbe a' zsák-mányát emesztő róka fölött, 's a' füstvény ugyan ötkéltégette, hanem a' magas árral (270 fr.) nem bírt megbáratkozni; mert — ugymond — még soha életében illy drágára ká t nem látott: ámbár gyakran embertársában is róka ismert. — Vasárnap a' dalárda dalversenyt tartott Buda kises hegyei közt; azóta onnan érkezett hírek szerint: ámbár a' vadász helyenkint föllállított táblákon világosan tiltatik, a' zöld lombok dallosai elnémultak. Ugy hiszszük, itt a' z idő már egyszer komolyan gondoskodunk, nehogy az ő énekük élvezésétől mások megfosztassunk; mire nézve nem lenne e' tanácsos ovószere a' pinezék elzáratását javasolni, mert a' mátyásfoki forrás csak nem ötvene a' tisztelt körbe olly lelkesedést, mitől az ég szárnyasai elriadjanak. Vagy már ha olly igen nagy kedvű van dalolásra, zengessék dalaikat estenden a' madársereg elpihentével. — Egy molnár l i s z e s z á k j a i t rosz rendben találván annyira fölindult hogy érvágásra lón szüksége, 's ezt ön maga teljes elhatározással megis tette; 's ha jól emlékszünk, ez már harmadik merény, melly illy módon egymásután történik az élet ellen, még pedig mind halálos sikerrel. — Két nevezetes népünne tervezetik az ikervárosban: egyik a' gyermekkorház javára Pesten; másik Tomala ur saját czélaira Budán; ez utolsó már annyiból is fényes teend, mert ezekre menő lámpák fognak az éjben csillogni 's valamely tűzokádó-hegy hozzánk átszállítottatni ezéoztatik, hogy a' netalan ennek láthatásáért menedett uti költség itthon maradjon; azonban itt aligha védegyleti csiny lap-pang. — A' nemzeti színpadon valami dunai nympa jelent meg; azaz e' nympát a' Duna hozta; vajjon halad e' ott a' n e m z e t i s é g i s k o l a j a , hol idegen dal, komédia, 's t. e f e l e mellett néma szerepekre is kerül a' sor? — Szigligetinek az életképekben tett fölszólítása következtében mi is számalommal nyilatkozunk: hogy ne jének, ámbár minden apróska szerepben föllépne, nem engedtetik meg a' ízetéséhez illó szereplés. — Fürednek olaszországi útjára az orsz. igazgató által kézhez szolgáltatási bizományul átadott 400 p. forintját hir szerint egy valaki t ö r t é n e t e s e n elkártyázta; ez, ha való találna lenni 's az elhárásolól által vissza nem pótoltatnék, igen szívemelő esemény lenne; akkor Füredy valamennyi kedves népdalát keservesen eldőlhatja e' veszteség miatt, — aztán mehet mútatásra, ha lehet. — Hir szerint a' Balatonon gőzhajózást szándékozik egy külföldi létesíteni, melly vállalkozásnak mi minélelőbbi valósodást 's legörvendeteseb diszlest ohajunk. — Clark az európaszerite híres építész maholnap megérkezendő Pestre a' lánchídi munkák jövő évi teendőit elintézendő. A' lánchíd mind a' négy zargátját megszemlélte Főhg-Nádorunk József. h. l. a kisérőben a' folyam sodrában mintegy 63függőleges lábnyi mélységű zargát fenékeig lebaltogott az oda épített lépcsőkön 's mindent szorgalmasan megszemlélvén Alesutra kirándult. — A' Tatrából szakadó patak és folyamokat 's nemesek a' délszak azaz Magyarországra felé, hanem a' Gallicia 's Lengyelországra sietőket is olly annyira felduzzasztá a' jul. 17—20ka között szakadatlan zápor, hogy kiesapongó árjaival a' Visztula és belé öblösülő folyóvizek ottan tömredék pusztítást tőnek, nálunk pedig Kézsmárkot, Eperjest, Kassát szomszéd vidékestül rongálták meg, a' Tárca 's Hernád völgye nagy részben felduva nyomorog, — de a' Pátra és Mátra testvérek ugyszinte folyamai is verseng-

tek egymással a' kártékonykodásban — mert ezek völgyei is nyögnek a' sok pusztítás alatt, főleg Liptó's a' Vág völgye — Mátránál pedig a' Tarna-Gyöngyös-Sajó-és Zagyva mellék. Hidak, töltések, gátak, házak, kohok, gyárak, takarmány, kérés és kalangyás gabona számos helyen elsodorva vagy öszszeszeromboltatva, — 's mit az ár megkímélt, a' sok esőzés miatt kiesirázva, zöldsülve, megfeketülve vagy rothadva! mikélfogva e' mostoha járasu esztendő az okozott tetemes veszteség's károsodás miatt sokáig és sok ezer honfitársainknál siralmas emlékezetű maradand. — Ma esütörtökön aug. 7kén bérletfolyamban adatik először: H á z i o r v o s eredeti dráma 4 felvon. írta Koosi-Horváth Zsigmond.

Spanyolország.

Cataloniában, melly ősi fészke a' nyugtalanoknak, újabb forrongás támadt, mellyről az illető lapok külön értelemben nyilatkoznak; mi azonban a' lázongás erdvényét illeti, ebben mind megegyeznek. Azon lázadó csapatból, melly jul. 6án San Andres del Polomar mellett besánczolá magát 's a' királyi sergetektől állomásából kiveretvén teljesen legyőzetett, 5 az útközvet helyen vértzett el, többen megbeszítették 's 50 a' győzők kezébe foglyul esett. Fulgosio tábornok azonnal hadi törvényszéket állított, melly rövid kihallgatás után az elfogottakból kettőt halálra, három pedig gályarabságra ítelt; e' két elsőbb másnap agyonlővetett; a' többi pedig ama 18 ujoncczal együtt, kik San Andres községét felzigatták, Soberano hadi hajóra vitettek. Ezen eljárása a' rögtönzött hadi törvényszéknek még keményebb ellen, állást idézett elő, mert a' tábornok kihirdetvén az is, hogy mindazok, kik a' lázadók közt találhatnak, 's a' királyiak kezébe jutnak, azonnal vagy főbe lővetnek, vagy a' nyugatindiai gyarmatokba szállítatnak — annyira felingerlé a' rettenetlen Catalonia népségét, hogy még azon napon Sabadell mellett 1200 cataloniai ifju ragadtott fegyvert a' kormányt tábor ellen; gyakorlatlanságuk azonban, 's meghasonlásuk csatavesztést eszközle részökre, sokan közülük hadi foglyokká lőnek, kolomposaiknak azonban sikerült a' hegyek közé menekülni. Mialatt Concha tábornok Llobregat folyam bal partján egész Tarasáig előre nyomult, 's az utjában eső községeket minden erőködés nélkül engedelmességre hozá; az alatt a' nevezett folyam jobb partján fekvő helységek mind fellázadtak Molins del Rey-től egész Igualadaiig. De ezek sem voltak szerencsésbek az előbbieknél, 's rövid ellenállás után kényszerültek a' nagyobb erő előtt meghajolni. A' közlekedés Barcelonától Saragosaig most bátorságositva van azon hadosztályok által, mellyek Igualadában és Laridában települtek meg, 's egy vonal által magukat kapcsolatba tevék. De mindaddig, mig a' hegyekbe menekült lázító vezérek szabad lábon állnak, Cataloniában a' békéhez kevés remény lehet.

Habár tanácslak is az udvari orvosok a' királynénak a' baszki tartományokba rándulást, elkerülhetlennek állítván egészségé visszaállítására az ottani fürdők használatát: a' nép mégis ezen ajánlattal sehogyszem barátkozhatik meg, sőt a' legféltékenyebb gyanuvál kíséri ezen utat; mert a' baszk vidék a' carlisták tanyája 's könnyen d. Carlos fiávali gyűlött házasság lehetne a' látogatás erdvénye; azért Izabella félreértések tárgya lenni nem akarván jul. 17én Barcelonába szándékozott, onné pedig egyenesen Madridba. — A' spanyol hírlapok fő foglalatossága most királynéjok házassági kérdése; többnyire minden lap kijelenté már ebbeli nézeteit, mellyek Narvaezeival azonosak, de voltak ezek közt ollyanok is, mellyek a' cortes határozatát sértetlenül akarják hagyatni, miszerint t. i. Izabella minden erőtetés nélkül maga válaszszon magának tetszése szerinti férjet. Heraldo ministeri lap e' kérdésben mindeddig határozatlanul 's kitérengőleg nyilatkozott, a' férjhez menetel fölötti vitát időelöttinek tartván, most azonban, midőn egyik szerkesztője, ki Narvaezzel benső egyetértésben áll, Barcelonából visszatért, hosszú cikket közöl a' házasságról, azon meggyőződését nyilványitva: hogy mindazon férj-jelelt (candidati) közül, kik Izabella keze megnyeréseért eddig szóba hozattak, mind a' királynéra, a' mind az országra nézve legelőnyösb lenne vagy az austriai ház valamelyik hercege, vagy don Francisco infans másod-szüllött fia d. Enrique. Ezen közleményből mindenki láthatja, hogy d. Henrik a' ministerek jelöltje. Ezen javaslatot a' többi lap is pártolja.

Franciaország.

Bonaparte Napoleon, v. Montfort herceg máskép Bonaparte Jeromos fia, ki két hónap óta Párisban tartózkodik, legujabban a' kormánytól engedelmet kért Bonaparte Lajos nagybátyjának Ham várban meglá-

togetherására; de kérelme az illető helyen megtagadtatott. — Orleans hg. lovagszobra, mely Marochetti által tervezetett és Sayet által bronzba öntetett, jul. 24. felállítási helyére a Louvrebá szállított. Utközben a' kíséző néptömeg által virágkoszorúkkal hintetett el a' szép emlékeket ébresztő szobor. Nehézsége 10 ezer kilogramm (mintegy 180 mázsa); felállítására a' jul. napok ünneplésére halasztatott, mely alkalomkor a' király is egész családotul Nenilly nyári lakából a' tuillériákba jövend. — Abdelkader rövid pihenés után ismét megjelent a' mozgalmi téren, nem engedve a' tartományozó francziáknak egy pillanatot is nyugalomra. Mintegy 5—600 lovasaival Lika mellett von állomást, innét leveleket bocsátott szét a' törzsekhez, ezeket hozzá csatlakozásra szólítván fel; hadi erejét 3000 lovas vitézre teszi, 's még más tetemes hadi erősítést is vár; mihelyt a' törzsek hozzá csatlakozandának, azonnal Algir felé nyomuland, innét a' francziákat kiűzendő; ellenben ezek is folytonos éberséggel kísérik mozgalmait, 's mit sem mulasztanak el, mit léptei meghusítására alkalmasnak találnak. A' törzsek vonakodnak egyesülni az emirrel.

Anglia.

Irland éjszaki és közép grófságaiban terrorizmusról panaszkodnak az érkezett tudósítások; több rendbeli hatóság felszólítja a' kormányt erélyes fellépésre, mely nélkül a' végkép felbomlott rend helyre nem hozható. Ezen félelmes jelenetek 's mozgalmaknak leginkább Cavan, Longford és Leitrim grófsá-

gokvagnak kitétetve. A' longfordi nagy eskütszék következő felirást intézett az alkirályhoz: „Longford földnépét mi személyesen ismerjük; ezek józan 's rendes magaviseletű emberek. Van mindazáltal alapunk félni, hogy e' józan népség egyes, szétszórta házakban lakván, hová a' beronthatás igen könnyű, elnyeletik az ugynevezett titkos társulatok tanai által, kik ijesztő rendszer által igyekeznek céljokat elérni. Igen tudva van, hogy közelebbi alkalommal Leitrimből esendes grófságunkba a' szalaghósek (Molly Maguires) berontottak; sem a' földbirtokosok, sem ezek megbízottai nem merészlik a' törvényes haszonbéri díjak fizetésére szorítani az illetőket; lehetetlen a' törvényt e' tekintetben katonai erő nélkül foganatba léptetni; több haszonbérő a' tehetősb osztályból saját házaiban ostromállapotban él; életvész félelme miatt nem bátorokodnak vásárookra menni a' szükségések beszerzése végett. Kevés eset került ugyan mindeddig törvényszék elébe, de azért az egész vidéket rémülés faggatja; 's ha ne talán a' rendőrség befogja a' vétkeket, senki sem mer ellene tanuképen fellépni; 's hatán akadna is ilyen, akkor az eskütszéknek nincs bátorságuk kimondani fölötté a' vétkeket. Azért kérünk hathatós rendszabályt alkalmaztatni e' bajok meghusítására, mi leginkább hadi erőnek rögtöni ide helyzetetésével történhetik legsikeresebben. Leitrim bébebirak hasonló felirást intéztek a' kormányzékhez. A' cavani eskütszék pedig egy folyamodványában tudatja, hogy tagjai közül többen névtelen fenyegető levelet kap-

tak. Ugyanez eskütszék a' meggyilkolt Boolch békebíró özvegyének tartás fejében 500 ft. sterlinget ítélt meg, mert a' tanuk által bebizonyított, hogy férje hivatalbani pontossága miatt iktattatott el láb alól. — A' mondott feliratok nyomán Heytesbury l. alkirály jul. 18. a' titkos tanácsot összehívá, melynek tagjai voltak: a' dublini érsek, meathi és kildare-i püspökök, Donoughmore gr. a' master of the rolls, a' tartomány hadi parancsnoka, sir Blakney és Shaw parlamenti tag; a' tanácskozás egy óraig tartott, eredményét a' dublini Gazette még azon este közlé, mely szerint a' a' cavani grófság egészen, a' leitrimnek pedig egy része lázadónak kiáltván ki, az e' helyekbeli rendőrség megerősített határozatott. De a' kívánt hadieljárás alkalmazását az alkirály nem fogadta el. — Jul. 21-én a' felsőházban 93 billre hirdettetett ki a' királyi szentesítés. Jul. 22-én színt a' felsőházban Brougham lord a' Timesban megjelent, French alsóházi tag beszédét hozta szövegre, szónok e' beszédet elferdítettnek bélyegzé, 's kívánja: hogy a' Times kiadója és nyomója sorompók elébe idéztessék annak felföldöztetése végett: honnan meríté az érintett beszédet; ezen kívánat Wellington hg. indítványára 24-ére halasztatott. Az alsóházban Hume a' sattarhi volt rajah folyamodványát nyújtá be, melyben ez panaszkodik az embertelen bánásmód miatt, melyet t. i. ő a' kelet-indiai hadosztálytól szenvedett; Hume ez érdemben indítványt is tön, de az félrevetett. Dnavizálás aug. 4-én: 9' 11" 3" az 0 felett.

63dik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1845.

Vászon-szolgáltatás iránt árverési-hirdetés.

Folyó 1845dik esztendei augusztus 18kán délutáni 3 órakor a' pesti királyi tudományos egyetemi Orvosi kar épületében, hatvani utczában tartandó nyilvános árverés útján, az említett Egyetem kórházai számára megkívántató vászon és gyapotszövet (barchet) szolgáltatás arra fog bizatni, ki azt legjobb mineműségben 's legjutányosabban elvállalandja. Kívántatik pedig 1205 rőf fehér $\frac{3}{4}$ rész rőf szélességű házi vászon; — 82 $\frac{1}{2}$ rőf kék nyomatú — 's egy rőf szélességű vászon; — 60 rőf fehér, és 42 rőf hamuszínű $\frac{1}{2}$ rész rőf szélességű barchet; — és 288 rőf szalmazsákekre való, 's egy rőf szélességű vastag vászon; melyekből kiválasztás végett az árverők mustrákat magokkal hozni ne terheltessenek. Klet Pesten augusztus 1jén 1845. Szoblahói Pálma Elek a' pesti kir. tud. egyetem jegyzője. 2—3

A' Pesten felállítandó ipartanoda-tanszékének iránt Csöd-hirdetés.

A' Pesten felállítandó ipartanodában első vagy előkészítő osztály — öt — szintannyi egyeddel ellátandó — tanszékre — folyó évi november 20ik napján a' magyar királyi tudomány-egyetem előtt legfelsőbb k. k. határozat következtében pályázat fog tartatni; ugyanis:

- Az első tanító** elő fogja adni:
- a) a' képező osztályban: a' mennyiségtant és ezután a' mértant annyiban; hogy a' gyakorlati mértant, természettan-erőműtan, és építészettan tökéletes felfogáshoz szükséges előisméretet tanítassanak.
 - b) a' gazdasági kézműi osztály első évében: ugyanazon tanulmányokat bővebben; végre
 - c) ezen osztály második évében: az erőműtant.

- A' második tanító:**
- a) a' képező osztályban: az általános számvetést.
 - b) a' kereskedelmi osztályban: a' kereskedelmi számvetést és a' könyvvitelt; végre
 - c) a' gazdasági osztályban, a' számvevői tudományt.
- A' harmadik tanító:**
- a) a' képező osztályban: a' természetrajzot, és pedig mind a' három országét.

Eladó-ház. Budán a' vizivárosi fúteczában 244 szám alatt levő, két utczára szolgáló, két udvarral, 12 lóra való istállóval, kocsiszínekkel, gabonapadlással ellátott 769 ölnyi térségű egy emeletű szegletház szabad kázból eladandó. A' föltételeket megudhatni a' várban uri utczában 60 sz. alatti háztulajdonosnál. 2—3

b) a' kereskedelmi osztályban: a' terméki árak ismertetését és a' kereskedelmi földleirást.

- A' negyedik tanító:**
- a) a' képező osztályban: a' német nyelvtant, nemkülönbön a' közönséges életbeli 's kereskedési ügyek iránti írásmódot, mely abban álland: hogy ismételvén a' magyar nyelvtan főzickeit, levelezésben és mindennapi életben előforduló tárgyak iránti fogalmazásokban gyakoroltassanak a' növendékek.
 - b) a' kereskedelmi osztályban: szinte a' kereskedésben előforduló ügyek iránti írásmódot és a' kereskedést.

Az ötödik tanító:

- a) a' képező, gazdasági kézműi osztályban: a' rajztant, a' tanítványok szükségéihez alkalmazva.

Ezek közül az első és harmadik 1000; a' többi tanszék 800 pforint évi fizetéssel vannak ellátva oly módon: hogy ezen fizetések minden tíz év mulva, ha az illető tanítók ezen időt az intézetben az előjárásig teljes megelégtülésével töltötték el, 100 pfttal szaporítottá fognak. Klet Pesten július 21kén 1845. Szoblahói Pálma Elek, a' pesti kir. tud. egyetem jegyzője s. k. 2—3

Csödület.

A' máramosi kir. kincstári igazgatóság, a' szigeti kir. építési segéd-hivatal, mely 356 ft. évi fizetéssel, hasonló értékben 100 ft. lótarással, 15 öf fa-szabad lakás-, 's 24 pozsonyi méő kétszeres búzával egybe van kötve, megüült. Az ezt elnyerni ohajtók, legfeljebb févi augusztus 15kéig, a' nevezett kir. kincstári igazgatósághoz benyújtandó folyamodványaikban építési-tudományaik minden ágazatairól, honi nyelvek tudásáról 's erényességükről magokat hiteles bizonyítványokkal kimutassák. Budán, július 16kán 1845 3—3

1822 és 1827dik évi sárga tobak

$\frac{2}{2}$ fontot haladó több rendű bádogszelenczében magától a' készítőül bizonyítványképen letéve szelenczéként jutalmas áron kapható ur. utczában 453 sz. Trattner-Károlyi ház első emeletén a' **Jelenk. szerkesztőségénél.** 3—6

Gőzhajózási jelentés.

I. Dunai gőzhajózás.

Minden nap indul egy hajó Bécs felé — reggeli 7 órakor. Hetenként négyszer, u. m. vasárnap, kedden, szerdán és pénteken reggeli 4 órakor Zimony felé. A' kedden induló gőzhajó mind lenenent — mind feljövökör Eszéknel utast máhástul 's egyéb terhet is felvesz, vagy pártra szállít. A' Pestről aug. 10-én 's 21-én Zimonyba induló gőzök az oláh: az augusztus 3án és 17-én indulók pedig a' török részeni közlekedést egész Konstantinápolyig eszközlik. Zimonyból Orsovára minden kedden és pénteken indul egy gőzös.

II. Tiszai gőzhajózás.

Minden hétfőn, a' Pestről indult gőzös megérkezte után, indul egy gőzös Új-vidékről Tittel felé, 's innen Szegedre, hol szerdán este meg is érkezik.

A' dunai és tiszai gőzhajózásról szóló részletes kimutatás, mint szinte az illető árvonatok jegyzékei mindenkor kaphatók a' gőzhajózási hivatalban. Pest augus. 1jén 1845. A' gőzhajózási hivatal 1—4

Hirdetvény. A' kalocsai érseki uradalom részéről közhírré tételük: hogy Baja városától nem messze, az ugynevezett gyűrűs-aljai erdő Dunapartján összehordva létező 259 öf tűzi lágó famennyiség kisebb részletekben 1845ki szeptember 6ik napján reggeli szokott órákban, Szent István érseki helységben a' tisztartói lakon a' többet ígérőknek kész pénzfizetésért árverés útján el fog adatni, melyre a' vásárlani kívánók illően hivatalosak. 1—2

Hirdetvény. A' kalocsai érseki uradalom részéről közhírré tételük, hogy az érseki bácsi uradalomban mintegy 200 darab részszerint öreg ürü, részszerint musta-birkák a' bácsi tisztartói lakon f. e. augusztus 19-én, a' hajósi kerületben pedig mintegy 3000 darab musta-juh, szinte a' tisztartói lakon f. e. szeptember 5-én árverési uton a' legtöbbet ígérőknek azonnali készpénzfizetés mellett 10 páronkint el fognak adatni, a' venni kívánók ezen árverésekre illendően meghivatván. 1—

Hirdetvény. A' kalocsai érseki uradalom részéről közhírré tételük: hogy az érseki uradalomhoz tartozó 's Bácsmezőben fekvő bácsi tisztartósági kerületbeli erdőben folyó évben találtató gubacs és makktermés f. e. augusztus 21-én a' tisztartói lakban reggeli órákban tartandó árverési uton a' gubacsot értve ugyan egyszerre az összes erdők, — makkra nézve pedig az erdőköt öt szakaszra osztva; valamint a' kalocsai, hajósi és szent-istváni kerületbeli erdőben termelt gubacs- és makk-mennyiség erdőnkint fog árverési uton a' legtöbbet ígérőknek készpénzfizetésért, a' kalocsai kerületi erdőkre nézve Kalocsán f. e. szeptember 3kán az igazgatói irodában, a' hajósi és szentiváni erdőkre nézve f. e. szeptember 6án a' tisztartói lakban eladatni; az árverési feltételek a' kerületi tisztartóságoknál előre is megtekinthetők, a' venni kívánók bántáppénzzel ellátva, a' kitűzött helyekre és időkben illően meghivatván. 1—2

Vasgyár-ügyelő kerestetik. Tek. Biharmegyében Nagy-Várad és Erdély felé 10 mérföldnyire fekvő petrózi vasgyárba egy gyárügyelő (Gartenmeister) kerestetik, ki a' bányászatban 's vasgyártásban minden részében műtanilag és gyakorlatilag kiképezetve 's ez utóbbi iparágban közelebb történt javításokba levén avatva: magyarul, németül tökéletesen beszéljen 's írjon, e' fölött oláh nyelven is értekezhessek. Ezen hivattal 400 pengő forint évi fizetés, továbbá száztul 4 jutalomdij a' tiszta jövedelemül számítva szabadlakással 's tűzifával öszszekötöttvek. Müértök, kik magokat e' hivatalviselésre képeseknek érzik 's azt hajlják, sziveskedjenek szükségben bizonyítványokkal ellátott jelentéseket f. e. augusztus végeig beküldeni Nagy-Váradon keresztül Petrózra Kiszttler János, vasgyár-tulajdonoshoz. 6—6

Statuspapir- és részvény-árkelet. Bécs, aug. 2kán.

bankrészvény:	1630 fr.	pesti lánchíd-részvény 100 fr.	140 fr.
1834ki 500 p. frtos kölesön:	797 $\frac{1}{2}$ „	bécs-glognitzzi vasut 100 fr.	146 $\frac{1}{2}$ „
1839ki 250 p. frt.	323 $\frac{1}{8}$ „	pozsony-nagyszombati	—
Eszterházy 40 fr. sorskötel.	56 $\frac{1}{2}$ „	középponti	112 $\frac{1}{2}$ „
es. kir. arany agio 100tul:	2 $\frac{1}{2}$ „	duna-gőzhajózási	695 „